

ALTFEL DESPRE INDO-ARIENI ȘI SUNETELE LIMBII SANSKRITE

Spațiul situat între Indus și Gange era unul propice vieții și nu putea rămâne indiferent populațiilor migratoare care se pendulau în vechime, în voie, nestingherite de granițele specifice lumii moderne. În general, urmăreau, atunci când doreau să se stabilească într-un anumit spațiu, fie vecinătatea unui lac, fie a unui râu, care să devină suportul vieții zilnice, al animalelor pe care le creșteau. Astfel au început toate marile civilizații ale lumii, din orient și până în occident; civilizația Egiptului s-a ridicat cu sprijinul Nilului, așa cum Herodot însuși avea să certifice acest adevăr, încă de acum peste 2 500 de ani în urmă. Tigru și Eufratul au găzduit între ele străvechea civilizație sumeriană, scrierea cuneiformă și primele orașe ale omenirii cunoscute ca atare nouă azi, Ur și Uruk, precum și una din cele mai de timpurii biblioteci, aceea de la Ninive, acolo de unde s-a ivit *Epopoea lui Ghilgameș*, creație literară de valoare universală.

Indusul și mai târziu Gangele au respirat și ele aerul înaltei culturi și civilizații cu mult înainte de sosirea arienilor în aceste regiuni. Este suficient să amintim așezările urbane de la „Dealul morții” – Mohenjo – Daro și de la Harappa, pentru a înțelege că imaginea culturală a lumii antice se întregea cu creațiile atât de îndepărtate ale Orientului.

Triburile cu arieni sosite pe valea Indusului, se pare că-și au centrul de pornire, undeva, în spațiul din nordul Mării Negre. Ele aparțin unei mari familii lingvistice care are mai multe ramificații, originea fiind clar indo-europeană.

Spunem „cu arieni” și nu „de arieni” așa cum se vorbește adesea în literatura occidentală, dar nu numai, deoarece subscriem ideii conform căreia „arieni” nu reprezintă un etnonim, ci o calitate nobiliară, ceva în genul termenului „tarabostes”, la daci, de pildă, neam înrudit cu indienii. În perioada veche a Vedelor se întrebuița adesea acest termen „arian” în contrapondere cu cel de „dasya”, care însemna „inamic”, „dușman”. Ulterior, după ce „arieni” au cucerit India, „dușmanii” au devenit „servitori”, căci un alt sens al acestui termen este și cel de „slujitor”, ori în alt context, de „slujbă” sau de „supunere față de stăpân”.

Este totalmente eronat să se înțeleagă și să se vadă în termenul de „arian” altceva decât o calitate ierarhică, socială, așa cum din păcate se discută de secole în Occident! În fapt, nici una dintre marile descoperiri arheologice făcute în decursul ultimelor două secole în spațiul dintre Indus și Gange n-au scos la suprafață artefacte care să poată fi încadrate unui anumit tip de civilizație și cultură, care să suporte etnonimul în discuție. Așa cum în Grecia arheologii vorbesc despre o perioadă pre-minoică sau minoică, tot așa de bine, până în prezent, s-ar fi putut vorbi despre o „perioadă ariană”, care să fie definită prin un anumit fel de scriere sau prin obiecte specifice „arienilor”, or, se știe, până azi, cel puțin, n-a fost scos la iveală nici măcar un ciob ceramic sau un vârf de cuțit care să poată fi „definit” ca fiind „arian”!

Germanii, în speță, au vorbit foarte mult despre un popor

„arian” cu anumite însușiri fizice și psihice, dar acest lucru nu l-au făcut decât din perspectiva ideologiei lor naziste, rasiste, propovăduite înainte și în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. A merge mai departe pe aceeași direcție, a susținerii existenței unui popor „arian”, este mai mult ridicol, decât riscant, în prezent, atât timp cât riscul nu este doar unul științific.

Triburile care au pătruns pe valea Indusului își spuneau „ariene”, adică „nobile”, termenul regăsindu-se și în vechea limbă persană – Airyia – dar și în sanskrită – Arya. Aceste triburi aveau ca ocupație de bază păstoritul, dar și agricultura, în măsura în care reușeau să devină, la un moment dat, sedentari. Altfel, practicau o agricultură itinerantă, în funcție de spațiul unde obișnuiau să stea mai mult timp, înainte de a se hotărî să pornească din nou la drum. Cunoșteau roata, prelucrarea metalelor și foloseau carul, având o stratificare a societății care nu era străină întregii lumi indo-europene, așa cum demonstrează G. Dumézil atunci când face un studiu al societăților răspândite în întreaga Europă, Asie centrală și Orientală.

Răspândirea arienilor pe valea Indusului s-a realizat după ce aceștia au pătruns venind dinspre Afganistan, desfășurarea lor în arealul subcontinentului indian coincidând în planul spiritual cu apariția, probabil, a celei mai vechi literaturi, aceleia aparținând Vedelor, caracterul ei fiind unul pur mnemotehnic. Așa cum se cunoaște, datarea evenimentelor petrecute în subcontinentul indian reprezintă o piatră de încercare pentru cercetători, astfel încât și data invaziei ariene rămâne una de conjunctură, deși unele surse o plasează în jurul anilor 1200 î.H. Limba utilizată de aceștia este cea mai veche formă de sanskrită care se cunoaște în prezent, conservată în imnurile timpurii rig-vedice. Această limbă este apropiată celor vorbite de perși, greci, latini, ceea ce demonstrează originea comună a lor. Spre exemplu, cuvântul de origine latină în limba română, „mamă”, care pornește de la „mater”, se află și în sanskrită: „matar”. Se poate vorbi despre o sanskrită vedică, tot astfel cum se poate discuta despre sanskrită clasică, epică sau a sutrelor, aceasta din urmă necesitând cunoașterea „cheilor” de descifrare a mesajelor cuprinse în cuvinte, adeseori utilizate în forme și formule concentrate, amintind de exprimarea vechilor greci din Laconia.

Limba sanskrită vedică are calitatea cuprinderii sintetice, chintesențiale, a gândirii filosofice dezvoltate în acele timpuri, care se vede reprodușă utilizându-se imagini, simboluri ale unor realități înconjurătoare ori aflate în lumea interioară a insului care a încercat să exploreze cu mintea însăși realitatea ultimă din lucruri.

Nașterea indologiei ca știință aparte în arealul rezervat cunoașterii, acum mai bine de două sute de ani, în Occident, a prilejuit savanților întocmirea de studii aprofundate, concomitent cu apariția unor noi „branșe” în domeniul cercetării, privind filologia comparată, mitologia comparată, religia comparată, literatura comparată, în cadrul cărora spiritualitatea indiană arhaică a devenit atât țintă a explicațiilor cerute de

domeniile respective, cât și punct de reper indubitabil în rezolvarea multor necunoscute. Desprinderea ideii că limba sanskrită este rudă apropiată a limbilor greacă, latină, persană etc. a rezultat în urma comparației făcute la nivelul fonetico-morfologic al acestora, cercetarea savanților scoțând la iveală suficiente concordanțe pentru a concluziona că se poate vorbi de familia limbilor indo-europene. Startul în această direcție l-a dat savantul german Fr. Bopp prin cartea sa scrisă în limba germană: **Despre sistemul de conjugare a limbii sanskrite, în comparație cu greaca, latina, persana și germanica**, în a doua decadă a deceniului al XIX-lea.

Limba vorbită de arienii care cucereau spațiul vechii Indii s-a confruntat cu limba străveche vorbită aici, una care nu a supraviețuit decât în sudul Indiei, acolo unde se vorbește tamila și sub forma unor enclave etno-lingvistice în nordul himalayan ori în regiunea Bengalului, unde a supraviețuit prin intermediul dialectelor. Așa cum în plan militar confruntarea nu a dat câștig de cauză dravidienilor, tot așa în plan lingvistic arica a dominat și s-a impus ca fiind superioară dravidienei. O dată impusă, ea a devenit elementul principal de comunicare în perioada Vedelor, fiind și limba veche în care s-au scris imnurile **Rig-Veda**. De comun acord cu toți exegeții acelor perioade îndepărtate, afirmăm că bazele, fundamentele modalității de cugetare indiene, se află în **Rig-Veda**. Structurarea clasică a Vedelor (unde „Veda” înseamnă „cunoaștere supremă” – și în limba română a supraviețuit cuvântul „a vedea”) este următoarea: Rig-Veda, Sama-Veda, Yajur-Veda cu cele două ramuri „Neagră” și „Albă”, precum și Atharva-Veda.

Pe scurt, Rig-Veda înseamnă „cunoașterea imnurilor”, Sama-Veda, „cunoașterea libretelor muzicale”, a modului interpretării melodiilor prilejuite de sacrificiul închinat diverselor zeități din pantheonul vedic, Yajur-Veda, știința, „cunoașterea formulelor sacrificiale” și, în fine, Atharva-Veda, care cuprinde formulele magice, cunoștințele medicale destul de primare, bazate pe incantații menite a alunga diferitele boli: tusea, lepra etc. Că limba sanskrită este o limbă menită filosofării nu încapă îndoială, dovada peremptorie a acestui fapt fiind numeroșii termeni care stau la baza încheșării unor concepte, idei, adevăruri axiomatice etc. Este suficient să amintim aici cuvintele: „satya”, „sat”, „avidya”, „samsara” sau chiar „nirvana”, pentru a sesiza cum doar prin această enumerare simplă am parcurs un traseu al progresului cugetării indiene, din etapa primară până la inclusiv apariția budhismului. Textele vedice, compuse din strofe conținând adeseori patru versuri, comportă reguli metrice și ritmice speciale, care dau măsura întregului mesaj filosofico-religios ce-a stat în mintea înțeleptului creator, în acele timpuri străvechi (după Lok Many Tilak, undeva în jurul anilor 5 000 î.H., iar după Max Muller, cam pe la 1200 î.H.). Cert este faptul că sanskrita vedică nu reprezintă decât rădăcina din care a crescut și s-a dezvoltat sanskrita clasică, cei care o cunosc pe aceasta din urmă întâmpinând reale dificultăți atunci când doresc descifrarea imnurilor vedice din cauza, mai ales, a interpretării poetice și a unui dialect extrem de izolat în care au fost scrise imnurile, lucru ce denotă o lume aparte în care acestea au fost compuse, o lume mai puțin cunoscută savanților obișnuiți cu sanskrita clasică, puternic consonantică, unde sintaxa este una simplă, iar lexicul este destul de bogat și variat. Opinăm că exprimarea concentrată din perioada vedică timpurie este una infinit mai dificilă decât aceea utilizată, de pildă, în sanskrita epică, unde cititorul întâlnește o stilizare abundentă, dar știe că va întâlni destul de des întrebuintarea cauzativului, factor determinant în recunoașterea textelor

manuscrite. Așadar, în această direcție suntem de acord cu Dumezil, care afirma că Vedele concentrează în ele întreaga înțelepciune a omenirii dintotdeauna: „ceea ce nu e în Vede nu e nicăieri”. Structura imnului vedic este una simplă, menită a servi și a se încadra scopului pentru care a fost conceput: ritualul sacrificial. Astfel, există un preludeu și un refren final care au menirea de a pregăti actul ritualic propriu-zis, ce închipuia niște gesturi și fapte făcute cândva, la începuturile omenirii, de forțele transcendentale care conduceau și conduc desfășurarea ciclică a nașterilor și morților ciclice universale. Trebuie reamintit că Vedele reprezintă sâmburele din care s-au născut principiile cugetării indiene; limbajul este unul simbolic, iar metafora are darul de a pune în legătură mundanul cu supra-mundanul, fiind liantul dintre real și mitic. Dacă imnurile sunt scurte în ceea ce privește numărul de versuri utilizate, explicația este una care ține mai mult de o situație, să zicem astronomică, dar și ritualică, deoarece ele se rosteau cu puțin înainte de răsăritul soarelui sau apusul acestuia. Deși preponderent cu caracter religios, imnurile vedice dezvoltă termeni și concepte care vor servi la întocmirea principiilor filosofice de mai târziu. Amintim, în continuare, că imnurile necesită nu doar o memorie excepțională, ci și o întreagă cunoaștere lingvistică, structurată în „etaje” ierarhice, nu obligatoriu valorice, cât mai ales tehnice: pe unul din etaje s-ar situa Sikṣa, respectiv fonetica, pe altul Nirukta, anume etimologia. Regulile gramaticale sunt cuprinse în Vyakarana, metrica în C'andas. Kalpa și Iyutiṣa conțin informații legate de astronomie și ritualuri. Cel mai important lucru privind imnurile vedice îl reprezintă sunetul imnurilor care se recitau în anumite momente astronomice ale zilei. Sunetul este de o importanță fundamentală în receptarea și înțelegerea corectă a imnului, oricare ar fi el. O singură distorsiune fonetică și totul este ratat, producând efecte total nedorite de recitator, atât asupra auditoriului cât și a înțelesurilor imnului respectiv. De ce se acorda o atenție sporită pronunțării și respectării intonației atunci când se recitau imnurile? Se pare că oamenii vedici credeau cu tărie în forța sunetului, în vibrația acestuia, cunoașterea corectă a Vedelor și recitarea lor în deplină cunoaștere de cauză producând un efect pozitiv asupra lumii înconjurătoare, vibrațiile corect dezvoltate putând pune în relație omul cu zeitatea căreia i se adresa. Este cunoscut faptul, în lumea științifică de azi, ce importanță au vibrațiile sonore în dezvoltarea unor plante, dar și asupra lumii animalelor. Tot așa și în vechime, oamenii vedici credeau în relația care se putea naște între cel care recita corect adevărul vedic acompaniat de un sunet adecvat și zeitate.

Ulcele, flori și o carte